

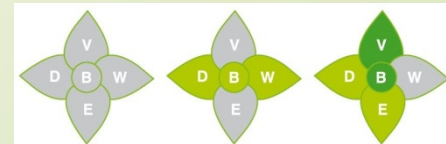
Keuzedeel: De levende tuin

6: fauna

Doelen

1. Je bewust maken hoeveel leven groen in een tuin of woonomgeving kan ondersteunen.
2. Je bewust maken wat alle voordelen van groen in een tuin of woonomgeving.
3. Je handvaten geven om zelf een kaal stuk grond om te vormen tot een plek vol met leven. En dat je weet hoe deze onderhouden moet worden.
4. Dat je in staat bent om een levend terrein te verkopen aan potentiële opdrachtgevers, DE LEVENDE TUIN.
5. In staat zijn om op te treden als ambassadeur van de levende tuin.

Fauna in tuinen

Bijen, metselbijtjes, hommels,
vlinders, salamanders, kikkers,
vogels, egels etc.

Fauna in de tuin

- In iedere tuin kun je dieren verwachten.
- Dieren komen op water, voedsel en beschutting af.
- Grote opstakels
  - Omheining die tot in de grond gaat (20 cm ruimte voor dieren om eronderdoor te gaan).
  - Een tuin waar alleen planten in pot staan.
  - Een tuin zonder water.
  - Een tuin zonder verticale lagen (bomen, of struiken).
  - Een tuin die grotendeels bestraat of bekiezeld is.
  - Een tuin zonder rommelhoekjes (bv. takkenril / composthoop)

Insecten

- Insecten in de tuin zijn interessant om te observeren.
- Het is de makkelijkste en diversste groep in de tuin.
- Ze helpen planten bestuiven, maar ze kunnen ook schadelijk zijn.
- Daarnaast zijn er diverse roofinsecten die muggen vliegjes, slakken... opeten.
- Veel verschillende planten
- Zweefvliegen zijn een grote groep van nuttige vliegen die door mimicry op andere insecten lijken.

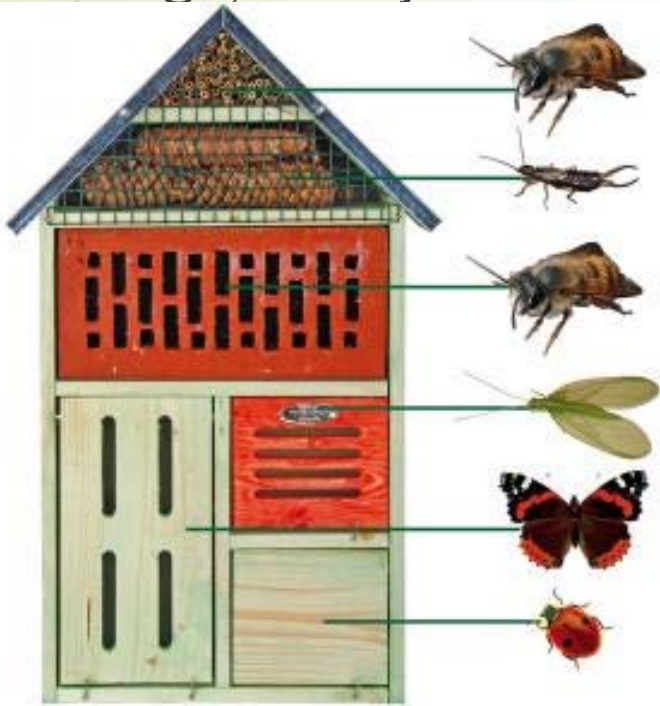
5 tips voor insecten

- **Nectar en stuifmeel:** Plant vooral bloemen die veel nectar produceren, zoals hemelsleutel, lavendel, wilde marjolein of verbena. Insecten kunnen alleen bij de nectar komen wanneer het om enkele bloemen gaat. Cultivars hebben vaak minder stuifmeel en nectar dan de oorspronkelijke soort.
- **Nestgelegenheid voor insecten:** Insectenhôtels, waardplanten rupsen..., rommelhoekjes (composthoop takkenril, dood hout...)
- **Ondiep water:** Rondom water leven andere insecten dan tussen de bloemen. Met een ondiepe poel neemt de biodiversiteit in de tuin flink toe.
- **Grassen:** Veel insectensoorten leven van gras. Combineer inheemse grassoorten met bloemen in de tuin.
- **Geen vergif:** Gebruik geen middeltjes tegen onkruid..., want deze hebben ook effect op het insectenleven.

Insectenhotel

- Insectenhôtels bieden broedgelegenheid voor solitaire bijen.
- Daarnaast lokken insectenhôtels ook parasieten van solitaire bijen. Daarom kunnen het beste kleine insectenhôtels hier en daar opgehangen worden.
- Met name diepe smalle gaatjes (6-8mm) doen het goed bij solitaire bijen

4 Tips voor kevers

- **Nectar- en stuifmeel:** Verschillende kevers eten stuifmeel en nectar. Met name planten met oppervlakkige nectarklieren en veel stuifmeel zijn populair. Te denken valt aan Tamme kastanje, gewone bereklauw, engelwortel en beemdkroon.
- **Inheemse struiken en bomen** bieden meer kansen voor alle soorten insecten. Diverse kevers leven van bladeren.
- **Strooisellaag:** Veel kevers schuilen of planten zich voort in de strooisellaag. Als een strooisellaag van bladeren niet lukt kan er ook een mulchlaag van stro gecreëerd worden. Laat zoveel mogelijk van het afgestorven groen in de tuin achter.
- **Dood hout:** Diverse kevers leven als larve van dood hout. Leg boomstammen van verschillende houtsoorten in de tuin. Daarnaast doet een takkenril het goed voor kevers.

© Chris Verbruggen

4 tips vlinders

- **Waardplanten:** De rupsen van vlinders hebben geschikte waardplanten nodig. Meestal zijn dit de zieligste exemplaren van de soort. **Favorieten:** brandnetel, look zonder look, kolen, venkel, vuilboom, diverse klavers en diverse inheemse grassen zijn belangrijke planten voor vlinders.
- **Nectar of rottend fruit:** Vlinders hebben een lange tong en hebben vooral de voorkeur voor planten met smalle lange bloemen die lekker geuren. Te denken valt aan grote valeriaan, wilde kamperfoelie, dropplant... Dat gezegd zijnde zitten ook op planten met oppervlakkige nectarklieren (klimop en engelwortel). Rottend fruit zoals pruimen en peren doen het ook goed bij vlinders.
- **Verticale gelaagdheid:** Creëer hoogtes en laagtes in je vegetatie, het is een herkenningspunt en uitkijkpost voor vlinders.
- **Beschutte plekken en rommelhoekjes:** Leg beschutte hoekjes aan met hagen en heggen. Maak de tuin niet te kaal.

Extra tips voor nachtvlinders

Geen tuinverlichting: Voor ons is tuinverlichting sfeervol, maar voor onder andere nachtvlinders is het een kostbare afleiding. Het gaat ten koste van foerageertijd en voortplantingstijd.

- **Geurende avondbloemen:** Planten die in de avond geuren en bloeien, zoals gele morgenster, avondkoekoeksbloem, nachtsilene, wilde kamperfoelie en teunisbloem.

Insecten

- Bloemen met veel nectar en stuifmeel
- Bloemen van maart tot oktober
- Grassen
- Een ondiepe vijver
- Veel verschillende planten
- Dood hout, stenen (warmte)....
- Composthoop
- Evt. insectenhotel (beter hier en daar kleine insectenhôtels dan één grote).
- Hoogteverschil in de vegetatie (bomen en struiken)

Moestuin en groendak

► Moestuin

- Laat bloemen in bloei komen in de moestuin.
- Schoffel niet continu in de moestuin en laat hier en daar wat onkruid toe.
- Een rommelhoekje en open composthoop zijn gewenst.
- Laat slechte kolen staan voor vlinders en bladwespen.

► Groendak

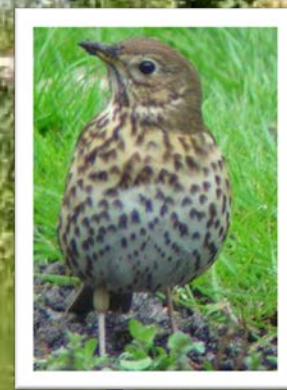
- Op groendaken kunnen planten gezet worden die aantrekkelijk zijn voor bijen, zoals diverse vetkruiden, bieslook...

Voorbeelden voor faunaontwikkeling

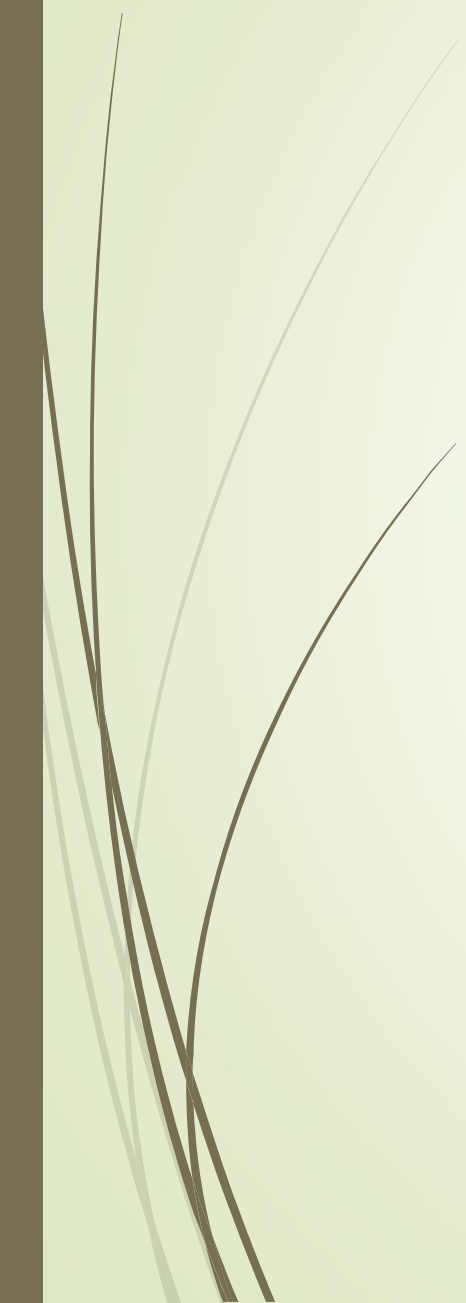

Vogels in de tuin

Vogels in de tuin

- Struiken en bomen
  - Water (ondiep water)
  - Bessen (kleine vruchten / bv. Wilde lijsterbes)
  - Insecten (bloemen en grassen)
  - Halfopen landschap
-

Tips voor vogels

- **Geen katten**
- **Voedsel:** Natuurlijk voedsel (insecten en fruit).
  - **Voedertafel:** Met een voedertafel in de tuin heb je veel meer vogels die de tuin bezoeken. Er moet alleen in de winter bijgevoerd worden.
  - Dood hout, rommelhoekjes en insectenborders.
- **Ondiep water:** Vogels wassen zich erin en drinken eruit.
- **Schuilgelegenheid:** Zijn er struiken, bomen en hagen die als schuilplaats kunnen dienen?
- **Nestgelegenheid:** Bied je een goede nestkast aan? En hangt ze op een goede plek?
  - Ligt er materiaal in je tuin waarmee vogels nesten kunnen bouwen?

Nestkast

- ▶ Een nestkast zal niet gebruikt worden als deze niet op de juiste plaats hangt. Na de winter haal je oud nestmateriaal weg en maak je het nestkastje schoon met heet water en een borsteltje. Gebruik geen chemische producten. Heb je het eerste jaar nog geen bezoekers, laat het kastje dan rustig hangen, wie weet heb je volgend jaar meer geluk.
  - ▶ Hang de invliegopening weg van het zuidwesten, de heersende windrichting.
  - ▶ Hang de nestkast tussen 2 en 5 meter van de grond.
  - ▶ Als je meerdere kastjes hangt, plaats ze dan niet te dicht bij elkaar. Lasten voor verschillende soorten hang je minstens 3 meter uit elkaar. Kasten voor dezelfde soort hang je minstens 10 meter uit elkaar.
  - ▶ Houd de aanvliegeroute vrij: er mogen geen takken of bladeren net voor de opening hangen.
  - ▶ Halfopen kasten hang je wel in de begroeiing.

Amfibieën

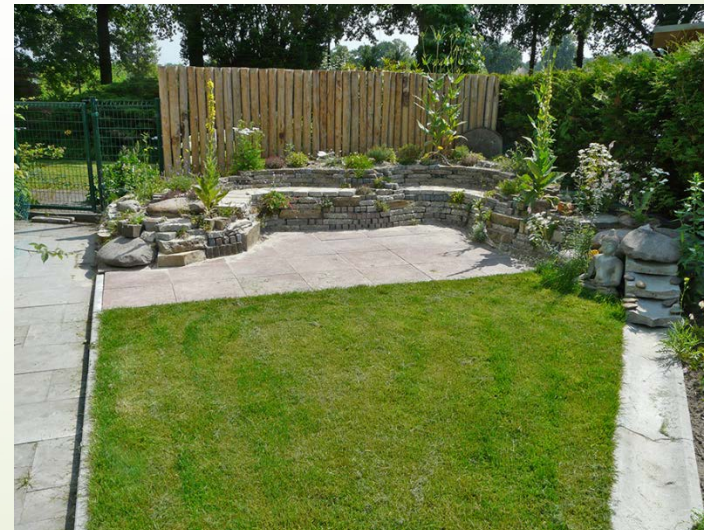
- ▶ Ondiepe poel in de halfschaduw
- ▶ Een waterkant die langzaam uit het water komt, met helofyten aan de rand en hydrofyten in het water.
- ▶ Ronde stenen en liggende boomstammen, om zich onder of tussen te verstoppen.
- ▶ Een rijke kruidengroei
- ▶ Hier en daar kleine waterelementen (bruine kikker)

Wat is goed en slecht aan vijver A en B?

Kleine zoogdieren

- Rommelhoekjes (takkenril)
- Composthoop
- Rijke kruidengroei
- Vruchten en insecten
- Ondiep water

Fauna in tuinen

Gastspreker of excursie met:

-Wilde Weelde-hoveniers

<https://www.wildeweelde.nl/index.php>

-Vlinderstichting

<https://www.vlinderstichting.nl/>

-Imker (bijenvereniging)

<https://www.bijenhouders.nl/>

- Vivara/Vogelbescherming

<https://www.vivara.nl/>

<https://www.vogelbescherming.nl/>

-Etc.....

Recycling

- Bij de aanleg van wat dan ook moet je eerst kijken naar de locatie. Je inventariseert wat je hebt! De bodem, klimaat, soortenrijkdom, huidige beheer...
- Als je een herontwerp maakt dan is het slim om gebruik te maken van wat je hebt. Je kunt bv. van autobanden bloembakken of een muur maken. Er zijn ook mensen die woonhuizen bouwen met autobanden.

Exterior Hut House – Taos NM
GARBAGE WARRIOR by Oliver Hodge

